

Jakub Banasiak

Streszczenie

Procesy nominalizacyjne w zdaniach wyrażających relację przyczynowo-skutkową (na materiale języka polskiego i bułgarskiego)

Dysertacja jest poświęcona procesom nominalizacyjnym, do których zaliczono szeroki wachlarz transform takich jak: klasyczna nominalizacja argumentu propozycjonalnego, pronominalizacja/prosentencjalizacja argumentu propozycjonalnego, rozszczepienie argumentu propozycjonalnego oraz „podniesienie” argumentu przedmiotowego, językową quasi-zmienną i zero syntaktyczne. Materiał językowy został ograniczony do zdań wyrażających relację przyczynowo-skutkową, tj. takich, które można parafrazować przy użyciu czystych kauzatywów (werbalnych wykładników predykatu przyczynowo-skutkowego). Sam predykat kauzalny jest modelowany w zgodzie z teorią aspektu S. Karolaka, co skutkuje ograniczeniem zbioru zdań objętych badaniem, ponieważ tylko dokonane lub aspektualnie wieloznaczne wykładniki mogą być uznane za realizacje inherentnie dokonanego predykatu przyczynowo-skutkowego. Dodatkowo wyrażenie predykatywne musi dopuszczać procesy nominalizacyjne. Wyklucza to tzw. spójniki poza zakres niniejszej pracy.

Dysertacja składa się z czterech rozdziałów, wprowadzenia i zakończenia. W pierwszym rozdziale zaprezentowano stan badań na temat procesów nominalizacyjnych i relacji przyczynowo-skutkowej. Rozdział drugi jest złożony z osobnych kart poświęconych właściwościom składniowym i użyciu poszczególnych kauzatywnych wyrażen predykatywnych (zarówno werbalnych jak i przyimkowych). Rozdział trzeci zawiera analizę procesów nominalizacyjnych w zdaniach wyrażających relację przyczynowo-skutkową. Każdy typ procesu został omówiony w osobnym punkcie. Analiza prowadzona jest z wykorzystaniem aparatu współczesnego (semantycznego) językoznawstwa konfrontatywnego.

Biorąc pod uwagę nieteoretyczny charakter pracy jej główna wartość leży w opisie faktów językowych. Zastosowanie teorii struktury predykatowo-argumentowej pozwala na

pełny opis syntaktycznych i pragmatycznych (związanych z użyciem) cech dyskretnych kauzatywnych wyrażeń predykatywnych. W pracy sformułowano ściśle reguły rządzące użyciem każdej jednostki z osobna. Uwzględniono również trudno uchwytnie relacje wiążące poziom treści z planem formalnym. Dokonano korekty niektórych poglądów znanych z literatury przedmiotu, zwłaszcza w zakresie dystrybucji „podniesienia” argumentu przedmiotowego oraz semantycznej kategorii czasu w zdaniach wyrażających relację przyczynowo-skutkową. Konfrontatywny charakter opracowania dodatkowo podnosi trudność przeprowadzonego badania. Oba języki (polski i bułgarski) są traktowane równorzędnie, tj. brak języka źródłowego i docelowego.

Warto odnotować, że praca odnosi model typów pozycji predykatowo-argumentowych M. Korytkowskiej do pozycji nieprzedmiotowych. Fragmenty dysertacji (zwłaszcza baza danych zawarta w rozdziale drugim) mogą zostać wykorzystane do opracowania ćwiczeń z języka polskiego i/lub bułgarskiego oraz translatoryki. Jest to istotne, ponieważ nawet zaawansowani nienatywni użytkownicy języka mają trudności z generowaniem złożonych lecz skondensowanych zdań z frazami efektami procesów nominalizacyjnych.